

LJUBLJANA Muzej novejšje zgodovine

Predstavitev knjige o Zorku Ščuki

Cekinov grad, Muzej novejšje zgodovine Slovenije z Viteško dvorano v njem, ki s svojo izredno akustiko in skladnostjo pomaga, da se človek v njej počuti domače in se lahko zbere, je bil v torek, 27. januarja, prizorišče globoko doživete predstavitve knjige *Moj oče Zorko*, ki jo je napisala njegova hči Marija Ščuka Kerže. Knjiga je v zbirki Naše korenine izšla v redni zbirki GMD za letos. Direktor muzeja Jože Dežman je uvodoma pozdravil sodelujoče in zbrano občinstvo ter besedo predal časnika Ivu Jevnikarju, ki je ugotavljal, da je to tretja knjiga, ki je izšla v zadnjih časih, ki so jo napisale hčerke o svojih očetih (poleg Keržetove sta to še Majda Sfiligoj in Lučka Kralj Jerman) in ki prinašajo pomembne novosti za boljše razumevanje naše polpretekle zgodovine in osebnosti, o katerih govorijo.

Avtorica je nato sintetično spregovorila o očetu Zorku, ki je bil pomemben narodni delavec v času fašizma, zlasti odgovoren za povezovanje tržaške mladine. Med pripravami na 2. tržaški proces je bil aretiran in zaprt. Keržetova je povedala, da je iz zbrane dokumentacije in zlasti analize integralne t. i. spomenice, ki jo je oče podpisal med zasliševanjem in ki jo hranijo v rimskih arhivih, ugotovila, da je res v dolgi izpovedi priznal in povedal marsikaj, kar so mu sojetniki zamerili, a da je s tem preusmeril pozornost preiskovalcev na manj obremenjujoče ilegalne akcije. Med samo obravnavo pa je vse izpovedi preklical, češ da jih je podpisal pod prisilo. Kot znano, je bil obsojen na smrt, zadnji trenutek pa pomiloščen, kazen so mu spremenili v dosmrtno ječo. Po padcu fašizma se je vrnil v Trst, ker ga niso hoteli sprejeti k par-

tizanom, je kmalu izginil v Švico in se nato vrnil tik pred koncem vojne. Dne 20. maja 1945 ga je OZNA odvedla. Avtorica je še povedala, kako je vse življenje hotela izvedeti resnico o svojem očetu in kako je po osamosvojitvi Slovenije, ko so se odprli arhivi OZNE, iz ohranjenih zaslišanj razbrala, da je bil obtožen sodelovanja z

tožencev na drugem tržaškem procesu. Lida Turk je kot dolgoletna raziskovalka protifašističnega gibanja in usod udeležencev drugega tržaškega procesa povedala, da se ji je zlasti ob prebiranju Ščukovih pisem ženi razgrnila nova podoba o Zorku. Ugotavljala je, da je bil to človek izrednih organizacijskih

britanskimi tajnimi službami in prav zaradi tega likvidiran, ne pa zaradi prej omenjene spomenice in očitkov izdajstva ostalih ob-

spodobnosti, ki je povezoval tržaško mladino in za vodstvo opravljal pomembne vezne opravke tudi v notranjosti Italije,

saj je zaradi svojega poklica precej potoval. Marija Cenda, ki je iz italijanščine prevedla izbor Zorkovih pisem ženi iz zapore, pa je izpostavila Ščukovo izredno osebnost, ki je očitno v zaporu veliko prestal, bil je vsaj trikrat tako mučen, da se je onesvestil, ženi pa vedno pomirjujoče in optimistično pisal, da se bo stvar pozitivno razpletla.

Tajnik Goriške Mohorjeve družbe Tavčar je pred razpravo na kratko predstavil pomen zbirke, v kateri je knjiga o Zorku Ščuki tudi izšla.

Srečanje o Zorku Ščuki v Ljubljani sta izredno kakovostno dopolnila Milica Kacin Wohinz in sam muzejski ravnatelj Jože Dežman. Kacinova je izpostavila dragocenost tega dela, ki dopolnjuje dosedanje podatke o Ščuki in njegovih sotrpinih, obenem pa dokazuje, kako zelo je bilo živo protitalijansko čutenje in kako so se razne akcije izvajale tudi mimo Borbe ali TIGR-a. Med drugim je omenila slovenske fante, ki so služili v italijanski vojski in ki so izvedli več vohunskih akcij v korist stare Jugoslavije oziroma smemo domnevati, da tudi nekatere sabotaže in verjetno celo atentata na smodnišnici v Severni Italiji. Dežman pa je izpostavil dodano vrednost knjige o Zorku Ščuki. Poudaril je, da se je avtorica z velikim pogumom lotila iskanja resnice o svojem očetu in s tem opravila predvsem zase, a tudi za ostalo družbo dragoceno dejanje razčiščenja s preteklostjo in preraščanja odprtih, nerešenih oseb in družbenih travm. To dejanje spominske higiene pa je edino pravilni pristop, če naj se neobremenjemo zazremo v prihodnost.